

EKAER helyszíni ellenőrzések tapasztalatai

2015. január 1-vel új korszak kezdődött a magyar adórendszerben azzal, hogy nem új adók kivetését, hanem a meglévők hatékonyabb beszedését és az ellenőrzési tevékenység eredményességének növelését célozta meg a kormányzat. Ennek az új megközelítésnek az egyik leghatékonyabb eszköze az EKAER lett, melynek célja, hogy a tisztességes piaci szereplők ne kerüljenek versenyhátrányba az adócsalókkal szemben, továbbá preventív módon tisztítsa a kereskedelmet és megakadályozza a csalárd adózói magatartást. Az EKAER az áruk nyomon követését célzó, adókötelezettségek teljesítését biztosító rendszer, amely lehetőséget nyújt a valós idejű ellenőrzések lefolytatására is. Az EKAER a közösségi termékértékesítéssel vagy termékbeszerzéssel, valamint az első belföldi adóköteles termékértékesítéssel összefüggő áruszállítások e-útdíj és egyéb kamerahálózat segítségével történő nyomon követését, valamint az elektronikusan rögzített egyes fuvarozási adatok alapján működő NAV kockázatelemzési rendszer szerint szervezett ellenőrzést magában foglaló komplex árumozgás és árueredet ellenőrző rendszer. A bejelentési kötelezettséggel járó közúti áruszállítások kizárólag EKAER szám birtokában végezhető. Az EKAER szám az előzetes bejelentés alapján képzett azonosító szám, amely egy adott termékegységet azonosít, amit egy címzett részére akár több felrakodási helyről akár több lerakodási helyre is, de egy adott gépjárművel szállítanak.

Az EKAER-hez kapcsolódó ellenőrzéseket az adóellenőrökből és pénzügyőrökből álló csoportok irányítják, melyekhez társulva a bünyügyi szakterület és a NÉBIH munkatársai is szoros együttműködésben dolgoznak. A közúton a pénzügyőrök által megállított tehergépkocsik szállítmányainak adatai (feladó, címzett, fuvarozó, áru megnevezése stb.) az EKAER csoportok hivatali diszpécseri szolgálatához érkeznek be, ahol a sofőrök által átadott bizonylatokból, az adóigazgatási rendszerekben rendelkezésre álló információkból és az internetről begyűjthető nyilvános adatokból kockázatelemzést végeznek, és döntenek a szállítmánnyal kapcsolatos további intézkedésekről. A közúton történő célzott megállítást segítő elő a KOCKA2 program diszpécseri modulja, mely előre paraméterezett kockázati tényezők megadásával, folyamatba épített kocká-

zatelemzés révén jelzi előre a kockázatos szállítmányokat. A kockázatelemzés szerves részét képezi a bejelentett EKAER számhoz tartozó – kiemelt figyelemmel a rendszámra, az áruk mennyiségére, értékére, a címzettre és a feladóra vonatkozóan – adatok valóságának a visszaellenőrzése is. A diszpécseri szolgálatban dolgozók feladata rendkívül komplex és a helyszínen dolgozókkal folytatott aktív kommunikáció mellett nagyfokú koncentrációt igényel. A kockázatelemzés két dimenzióban értelmezhető, beszélhetünk egyszer a szállítmány, míg másodszer az érintett adózókhoz köthető és gazdasági folyamatokat összefüggésében vizsgáló kockázatelemzésről. Az első kiindulási pont, hogy a jármű milyen fuvarozási viszonylatban, vagyis Magyarország-Európai Unió, Európai Unió-Magyarország, vagy belföld-belföld útvonalon közlekedik. A kockázatelemzés által begyűjtött információkat értékelve a döntési helyzeteket és a hozzájuk kapcsolható intézkedési lehetőségeket is ennek megfelelően kell meghatározni, hogy a helyszínen szolgálatot teljesítő pénzügyőrök és adóellenőrök a lehető leghatékonyabban tudják ellátni a feladataikat. Számos olyan kritikus pont van azonban, amelyeket külön is kiemelnék annak érzékeltetésére, hogy milyen fontos a pontos helyzetértékelés, majd az abból indított helyszíni eljárási cselekmény.

Az **adózási törzsadatok** elemzésekor kiemelt kockázati paraméterként kell figyelembe venni az érintett adózók adószámát. Ha ugyanis törölt vagy felfüggesztett adószámmal rendelkező vállalkozás került a látókörbe, akkor a hatósági zár alkalmazásával és helyszíni ellenőrzési cselekmények hozzákapcsolásával kell megvizsgálni az adott tranzakciót illetve kell begyűjteni minden a lerakodási helyen rendelkezésre adatot, bizonylatot, ami az érintett adózó vonatkozásában az utólagos adóellenőrzést megalapozhatja.

A **le- és felrakodási helynek** az érintett adózókhoz való kötöttségét is érdemes megvizsgálni, tekintettel arra, hogy több esetben előfordul, hogy az árut szállítás közben továbbértékesítik, és a tényleges lerakási cím nem telephelye az EKAER bejelentésben címettként megjelölt adózónak. Ezen gyanús körülmények tisztázásában illetve a láncolatot ügyletre való gyanú beigazolásában a befogadói nyilatkozat, illetve a helyszíni ellenőrzés segíthet. Fontos eszköz

lehet az interneten a google.maps alkalmazás is, mellyel könnyen visszaellenőrizhető, hogy például a le- vagy felrakodási helyként megjelölt cím valóban létezik –e, illetve alkalmas –e az adott áruk tárolására. Például magas kockázatot kell, hogy jelentsen, ha egy gabonaszállítmány lerakodási helyeként egy panellakás címét adják meg vagy egy hússzállítvány lerakodási helye nem regisztrált a NÉBIH által nyilvántartott FELIR rendszerben.

Az EKAER bejelentés elmulasztása, vagy annak hiányos (rendszer, címzett adatai hiányoznak), esetleg valótlan (fiktív adatok, jelentős súlyeltérés) teljesítése szintén olyan gyanús körülmény kell hogy legyen, amikor a kockázatelemző külön intézkedést (hatósági zár, helyszíni ellenőrzés) társíthat a megállított szállítmányhoz. A helyszínen begyűjtött bizonylatokon szereplő információk között is mutatkozhatnak olyan ellentmondások (eltér a lerakodási hely a CMR-en és az EKAER bejelentésben, ugyanarra a fuvarra különböző CMR-k), amelyek tisztázása csak a diszpécser által kezdeményezett helyszíni ellenőrzéssel lehetséges.

Az intézkedésként alkalmazható hatósági zár azonban nem egy büntetés az adózók számára, hanem egy adóhatósági eszköz annak biztosítására, hogy az ellenőrzéssel érintett szállítvány változatlan maradjon. A hatósági zár mellett még egy informatikai eszköz, az EKAER Analyzer program is a rendelkezésre áll, mivel az EKAER rendszer direkt összeköttetésben áll az útdíjfizetőrendszer kamerahálózatával, így a programban egy rendszer megadásával megnyílt a lehetőség arra, hogy online módon nyomkövessünk illetve célzott kijelölés alapján ellenőrzés alá vonjunk a teherautókat, áruszállítványokat.

A helyszíni ellenőrzés csak adózó képviselőjének, alkalmazottjának vagy hiányukban két hatósági tanúnak a jelenlétében kezdhető meg. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a közúti ellenőrzés során egyáltalán nem, míg a lerakodási helyeken is csak ritkán valósul meg az optimális helyzet, vagyis, hogy adózó képviselője vagy alkalmazottja jelen van. Ezekben az esetekben két hatósági tanú igénybevételével indítható el az ellenőrzés. A diszpécseri szolgálat által rendszerezett információkból kezdeményezett helyszíni ellenőrzés során kiemelt szerep hárul az

operatív adóellenőrökre, akik leleményességükkel és az egyenruhás pénzügyőri támogatottsággal az utólagos adóellenőrzéseket előkészítve rendkívül hasznos adatgyűjtéseket végezhetnek. Szoros együttműködésre van azonban szükség az operatív, az utólagos szakterület és a diszpécseri szolgálat között. Az EKAER diszpécsernél összegződnek a kockázatelemzésből származó információk, így ezekből kiindulva kell irányítania a helyszíni ellenőrzést végzők munkáját. Az operatív revizornak ugyanakkor meg kell tanulnia utólagos vizsgálatot végzőként gondolkodni, vagyis milyen bizonylatok és nyilatkozatok begyűjtésével tud majd a későbbiekben megállapítást tenni egy revízió. Végül az utólagos szakterületnek pedig fel kell gyorsulnia és hagyományos ellenőrzési módszereken túllépve új szemlélettel kell használnia azokat az információkat, amikhez egy hagyományos módszerrel (egy megtervezett analitikából vagy irathianyos könyvelésből) lefolytatott utólagos adóellenőrzés sosem tudna hozzájutni. Így mire az ÁFA bevallások beérkeznek, már az előzetesen begyűjtött adatok alapján értékelhető azok adattartalma.

A rendszer bevezetése óta számos csalárd adózói magatartás figyelőztetése beépült már az EKAER ellenőrzésekbe. A diszpécseri szolgálat kockázatelemzésében például ÁFA bevallás elmulasztás miatt hiányzó kereskedőként minősíthető vállalkozás helyszíni ellenőrzése során a még elérhető ügyvezető nyilatkoztatható a vevői, szállítói kapcsolatokról és a forgalmazott áruk típusáról. Fontos információk mindezek mellett még az utólagos revízió bizonyítékeként azok az árueredet vizsgálatok során begyűjtött számlák, amelyek alapján a bevallás nélkül történt értékesítések mértéke pontosan megállapíthatóvá válik. Az ÁFA csalásra alapozott láncolatok felderítése a hagyományos ellenőrzési módszerek alapján akár több évet is igénybe vehet és mindig a már lezajlott ügyleteket próbálja meg utólag, több-kevesebb sikerrel felderíteni. Ezzel szemben az EKAER rendszerhez kapcsolódó helyszíni ellenőrzések révén begyűjtött információkat felhasználva az ellenőrzési idő jelentősen csökkenthető és a revíziók egyre közelebb kerülhetnek a jelenhez.

Az EKAER helyszíni ellenőrzések gyors hasznosítását egy rövid esettanulmánnyal szemléltetem. 2015. április 1-én a járőrök által megállított, Budapest-Győr irányban közlekedő tehergépkocsi csirkehúst szállított. A szállítvány nem volt EKAER bejelentésre kötelezett, mert az árut kísérő ira-

tok alapján nem az első belföldi értékesítés volt. A termék feladójánál azonban a diszpécserok magas kockázatot állapítottak meg, mivel a társaság 2015. januárban alakult, de az ellenőrzés napjáig ÁFA bevallást nem nyújtott be. Indokoltá vált a hatósági zár alkalmazása, és a lerakodási helyszín vizsgálata. Az operatív revizorok árueredet ellenőrzés keretében a címzettnél nem csak az ellenőrzés alá vont szállítmány beszerzési számláját kérték el, hanem a feladótól korábbi időszakokban érkező beszerzések számláit is begyűjtötték. Ugyanezen feladó legrégebbi szállítmányáról kapott, gépi számlázó programmal kiállított 2015. februári számla a 31. sorszámú volt, vagyis ezt megelőzően a programból már 30 db számlát kiállítottak, amelyek vonatkozásában adózónak ÁFA bevallási kötelezettsége keletkezett. A diszpécseri szolgálat közben telefonon kapcsolatba került a feladóval, aki a saját beszerzési számláját e-mail útján küldte meg. A feladó beszerzési forrása is egy ÁFA bevallását nem teljesítő, újonnan alakult társaság volt. Végül az értékesítési lánc operatív feltérképezésének köszönhetően rendelkezésre álló adatokra, számlákra illetve a párhuzamosan indított bünyügyi akció eredményeire alapozva az utólagos adóellenőrzés gyorsabban, valósidejű ellenőrzéssel tudta feltárni az elmulasztott adófizetési kötelezettségeket. A 150 millió Ft-os adóbírságot illetve 100 millió Ft-os mulasztási bírságot megállapító határozatokhoz pénzkövetelés biztosítás is kiadásra került.

Kiemelt cél a költségvetési bevételek biztosítása, melyhez az EKAER helyszíni ellenőrzések közvetlenül is hozzá tudnak járulni. Ha az ellenőrzéssel érintett adózóknál végrehajtható tartozás állapítható meg, az EKAER csoport feladata annak vizsgálata, hogy található –e a helyszínen olyan ingó vagyontárgy (például fuvarozónál a teherautó, a címzettnél vagy feladónál árukészlet), amely az adózói hátralék fedezeteként lefoglalható. Ha például az áru lerakodási helye Magyarországon van, akkor a címzett adós esetében érdemes vizsgálni ott is, mert a helyszí-

nen akár további ingóságok is biztosíthatnak fedezetet a tartozásra.

Az EKAER rendszer célja az adóellenőrzések mellett, hogy Magyarországon ne kerülhessen forgalomba hozatalra olyan – elsősorban élelmiszer – áru, amely előzetesen nem volt bejelentve. A helyszíni ellenőrzések során ezért kiemelt figyelemmel kell kísérni azokat a szállítmányokat, amelyek élelmiszerbiztonsági szempontból kiemelt kockázatot képviselnek. Bármilyen gyanús körülmény (nem megfelelő tárolás, jelölési hiányosságok) felmerülése esetén soron kívül kell értesíteni a Nemzeti Élelmiszerláncbiztonsági Hivatal területileg illetékes munkatársait, akik elvégzik a hatáskörükbe tartozó vizsgálatokat. A NÉBIH bevonásával végzett ellenőrzések lehetnek például az egyik megoldás a kritikusnak számító zöldség és gyümölcskereskedelem kifehérítésében.

Az EKAER rendszer bevezetése szemléletváltást követelt meg a Nemzeti Adó és Vámhivatal adóügyi, ellenőrzési és végrehajtási tevékenységében. A rendszer elsődleges célja ugyanis, hogy még azelőtt kiszűrje az adócsalókat, hogy kár érne a költségvetést illetve az ellenőrzések és a kockázati biztosíték révén a köztartozást felhalmozóknál hozzájáruljon a behajtási tevékenység javulásához. A rendszer hatékony működésének kulcsa a gyors reagálásban és az ellenőrzések valósidejűvé válásában rejlik. A helyszíni ellenőrzések célja egyrészt az EKAER kötelezettség teljesítése, a közölt adatok valóságának kontrollja, másrészt a mögöttük meghúzódó gazdasági folyamatok kockázatelemzése után a család céllal alapított vállalkozások mielőbbi kiszűrése és ellehetetlenítése. A helyszíni ellenőrzések során kihasználható a meglepetés, a vállalkozások ugyanis nem számítanak arra, hogy a telephelyükön megjelenő operatív revizorok nyilatkozatadások, leltárellenőrzések vagy IT adatmentések révén valós információkat tudnak begyűjteni a működésükről.

VARGA LÁSZLÓ

ADÓVILÁG – 2 mérlegképes könyvelői kreditpont Tájékoztató az elszámolhatóságról!

A 2 mérlegképes kreditpont akkor számolható el, ha a minősített folyóirat megrendelése legalább fél éves időtartamra vonatkozik. A kiadvány vásárlásáról szóló számla teljesítésének dátuma határozza meg az elszámolhatósági időszakot, amely 2016. február 1-től december 31-ig tart. A kreditpont digitális előfizetés esetén is érvényesíthető.